

HANDLINGSPLAN MOT BITING I BARNEHAGEN

Maudland FUS barnehage

Bakgrunn

Barn som biter gjør barnehagepersonalet fortvilt. Barn som biter inspirerer gjerne også andre barn til å bite. Vi opplever ikke dette problemet ofte i barnehagen, men ser behovet for en handlingsplan når problemet dukker opp.

Når barn biter, er det som regel ingen lek. Det bites hardt og brutalt, samt at barnet kanskje klorer. Barn som biter/klorer søker ofte til ansiktet hos andre barn. De ansatte føler seg frustrerte og maktesløse. Utfordringen er størst dersom dette gjelder små barn (under 3 år) som biter. De har ofte ikke et godt utviklet verbalt språk.

De som blir bitt, får stygge merker og det gjør vondt for ofrene. Disse konsekvensene tenker ikke et barn over. Et bitt kan komme i løpet av det halvsekundet vi ser en annen vei.

Hva skjer egentlig når barn biter, og hva er årsaken? Og hva gjør vi?

Det dreier seg om et problem som ikke er til å komme utenom. Barn slår og biter fra tid til annen.

Handlingsplanen beskriver ansattes observasjoner av bitende barn. Jo større forståelse de har for handlingen, jo riktigere evner en å reagere:

Vi snakker internt om de barna som biter, og vi forsøker å finne årsaken til at barnet biter. Årsaken kan være forskjellig fra barn til barn. Forskning viser at noen barn biter nye barn fordi de nye stjeler for mye oppmerksomhet. Noen barn biter fordi livet er vanskelig i hjemmet, og de blir frustrerte fordi de ikke kan uttrykke følelsene sine i ord. Derfor oppfordrer vi ofte foreldrene til å fortelle oss hvordan familien har det hjemme for tiden, om det er endringer osv. Vi oppfordrer til et åpent samarbeid.

Personalet har videre utarbeidet retningslinjer for når og hvordan foreldrene skal involveres:

Vi forteller det til foreldrene når et barn har blitt bitt, og ofte vises jo bitemerket veldig tydelig også. Vi forteller imidlertid ikke hvem som har bitt. Det er underordnet, selv om noen foreldre svært gjerne vil vite det. Det er også viktig at foreldrene til barn som biter, får vite om det, riktignok ikke nødvendigvis hver gang det skjer. Foreldrene til bitebarn tar seg ofte svært nær av det, så vi snakker med dem om det og holder dem orientert. Vi må unngå massive, negative reaksjoner mot foreldre til barn som biter. Det er IKKE disse foreldrenes skyld!

Det er viktig at foreldrene kjenner til omfanget. Dersom et barn har bitt noen flere dager på rad/flere ganger pr. uke, samtaler vi med foreldrene for å skape oss et bilde av barnets situasjon. Er det forhold i barnehagen som gjør barnet frustrert, eller er det forhold i hjemmet? Foreldrene bekymrer seg også for sine barns atferd, og det beste er å finne felles løsninger. Av og til kan foreldrene oppleve at barnet biter også i andre sosiale sammenhenger utenfor barnehagen.

Foreldrene til barn som blir bitt, blir også orientert, men altså uten å få vite hvem biteren er.

Vi observerer hva det er barn forsøker å uttrykke gjennom å bite. Er det en kjærlighetshandling? Eller en frustrasjonshandling fordi barnet føler det ikke blir forstått? Hvilke sammenhenger biter de i? Er det bestemte barn som blir biternes ofre?

I neste omgang gjelder det å forsøke å endre bitebarnas atferd:

Vi forsøker å gi de bitende barna andre virkemidler. Vi sier til dem at det er galt å bite og vi viser dem hva de kan gjøre i stedet. De kan for eksempel slå på en pute, trampe i gulvet eller slå igjen døren. Vi forteller at de kan være god mot det andre barnet i stedet; klappe det på kinnet osv. Vi hjelper dem også til å sette ord på ting, slik at de lettere kan føle seg forstått. Samtidig er det viktig å lære barn som ble bitt at de skal si fra til voksne.

Det er ikke alltid man finner en forklaring på hvorfor barn biter. De kan bite tilsynelatende rent impulsivt. Ikke alle biter fordi de er aggressive. Selv når de er i godt humør og leker kan de finne på å bite, helt uten grunn. Det kan fremstå som ulogisk. Det eneste vi kan gjøre er å være svært

oppmerksomme og å si til de at de må forsøke å undertrykke lysten sin til å bite. Når det gjelder de minste barna som biter, må vi snakke til de, og markere at det ikke er lov. Vi må vise med handling hva de kan gjøre i stedet.

Det er viktig at ansatte ikke belønner barn som biter. I praksis belønner de gjennom å gi bitebarn overdrevet mye oppmerksomhet. Barn som biter skal i stedet tas ut av leken. Evt må vi omorganisere ressursene våre, slik at en voksen er på barnet som biter i en periode. Dette kan være vanskelig å få til, men av og til er det nødvendig.

Både lekekameratene og de voksnes reaksjoner lærer barn hva som er akseptabel atferd. De fleste barn holder derfor opp med å bite.

Noen barn fortsetter imidlertid. Når slik atferd blir en vane, kan den true barnets sosiale posisjon. Barnet risikerer å bli stemplet av både lekekameratene og personalet, og et slikt stempel kan hefte ved barnet i lang tid.

Lær barnet empati

Det kan være flere grunner til at barn biter.

Det som kan hindre barn i å bite er empati, evnen til å forstå at biting skader andre. Empati utvikles fra toårsalderen av. Før den tid er biting noe som skal prøves ut. Dersom barnet fortsetter å bite, kan det være fordi det ikke har utviklet empati i tilstrekkelig grad. Barnet forstår rett og slett ikke hvorfor den andre gråter når det biter. Her kan de ansatte hjelpe barnet gjennom å lære det om konsekvensene av sine egne handlinger.

Vi må prøve å vise barnet hva som skjer når det biter. Vi forklarer at det gjør vondt for kameratene når de blir bitt. Det beste vi kan gjøre er å stille oss på barnets side, og det også rent fysisk. Ha øyekontakt med barnet. Ikke ha overdrevent fokus på adferden, uten grunn.

Negativ oppmerksomhet

En annen forklaring på atferd med stadig og hyppig biting er at barnet har mange aggresjoner innestengt i seg, aggresjoner som vil ut.

Biting kan være et tegn på at noe er galt i barnets liv. Kanskje barnet ikke er helt friskt. Kanskje sliter det med problemer i barnehagen, eller i hjemmet.

Det trenger ikke nødvendigvis dreie seg om store problemer, for eksempel hjemme. Det kan være at det skjer litt for mye i barnets liv - aktivitetene er for mange eller barnet må forholde seg mentalt til for mye.

Til slutt kan biting også handle om at barnet føler det ikke får oppmerksomhet nok.

Et barn som biter får negativ oppmerksomhet, og det er ofte bedre enn ingen oppmerksomhet. Vi må prøve å gi barnet mye positiv oppmerksomhet. Det må imidlertid ikke skje som belønning fordi det ikke har bitt. Den voksne skal gi barnet oppmerksomhet fordi den voksne har lyst til det.

En plan mot biting

Handlingsplan overfor det barnet som er blitt bitt

- Gi barnet den omsorg det trenger ut fra sin alder. Trøst barnet, og si for eksempel: «Slikt får hun/han ikke lov til å gjøre» eller «Du vil ikke at hun/han skal gjøre slike ting». Barnet skal føle seg forstått. Opptre rolig og sindig, uten sinne og ergrelse.
- Kjøl ned bitemerket med kaldt vann. Vannet lindrer, og barnet føler at det blir gjort noe med smerten.
- Smør eventuelt huden med en desinfiserende krem.

Handlingsplan overfor det barnet som biter (noe avhengig av bitebarnets motiver og alder)

De ansatte/ped.leder må alltid inn å observere først. Er det noen årsak, et mønster osv.

- Forklar barnet tydelig at du ikke vil at det skal bite. Vis gjerne barnet at du er streng/sint, men vi skal ikke skjelle det ut. Husk at også dette barnet trenger omsorg.

- Vis barnet det bitemerket det har forårsaket, og vis det det andre barnets smerte og gråt. Du må avpasse din opptreden overfor barnet etter barnets alder og utvikling.
- Vis barnet at det å bite medfører konsekvenser: Ta eventuelt barnet ut av leken. Skjerme andre barn.
- Forklar barnet hvordan det skal oppføre seg: «Du får ikke lov til å bite. Spør heller om du får lov til å være med på å leke.»
- Unngå lange utgreiinger om det som har skjedd.
- Dele barna opp i mindre grupper.
- Sette en voksen på barnet som biter. Dette kan være et helt nødvendig tiltak, men er samtidig krevende for resten av barnegruppen og ansatte.
- For de minste barna: Evt. la barnet som biter bruke mer smokk i en periode dersom en ser at det har noen effekt.
- Vis litt ekstra omsorg og bær aldri nag til barnet. Det vil være formålstjenlig å iaktta barnet nøye for å finne ut av hvorfor barnet biter - finn fram til barnets motiver for å bite.
- Registrer hendelsen som et avvik i PBL Mentor. Dersom biting forekommer svært ofte, registrere en ikke dette hver gang.

Handlingsplan overfor foreldrene til barnet som er blitt bitt

- Fortell foreldrene at barnet er blitt bitt. Beklag hendelsen. Si deg lei for at dere ikke alltid klarer å forhindre at slikt skjer. Unngå å legge ut om hendelsen i det vide og brede, vær forholdsviss kortfattet og effektiv.
- Fortell foreldrene at det dessverre ikke er helt uvanlig at små barn biter hverandre.
- Fortell aldri hvem biteren er.
- Formidle at barnehagen gjør det de kan for å følge opp, og hindre biting.

Handlingsplan overfor foreldrene til bitebarn

- Fortelle foreldrene at barnet deres biter. Unngå å opptre anklagende eller opprørt. Fortell dem gjerne om saken i sammenheng med at du forteller dem om andre ting vedrørende barnet. Fortell dem at det dessverre ikke er helt uvanlig at små barn biter hverandre, og litt om hva som kan være årsaker til biting.

- Fortell hva som har skjedd og hva som er blitt gjort, og at episoden nå tilhører fortiden.
- Dersom barnet ofte/et mønster biter andre barn må foreldrene også snakke med barnet om dette.
- Vis dem at du har forståelse for barnet deres, selv om du ikke godtar barnets oppførsel. Vis at du fortsatt har et godt forhold til barnet.
- Foreldrene til barn som biter ofte, skal slippe å få en ny bitemelding på bordet hver bidige dag. Sørg for å opprettholde den gode dialogen med foreldrene. Nevn bitingen for dem en gang i blant, sammen med snakk om andre ting vedrørende barnet.